

ชุมชนกับการจัดการอุทกภัยปี พ.ศ. 2554 : กรณีศึกษา ชุมชนอยู่เจริญ เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร (อยู่เจริญโมเดล)

*Community With Flooding Management in 2011:
Case Study Yu-Chareon Community, Don Muang District, Bangkok.
(Yu-Chareon Model)*

นายปรีชา ปิยจันทร์*

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องชุมชนกับการจัดการอุทกภัยปี พ.ศ. 2554 กรณีศึกษา ชุมชนอยู่เจริญ เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร (อยู่เจริญโมเดล) เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่ใช้การสัมภาษณ์จากภาคีที่เกี่ยวข้อง 3 ภาคส่วน คือ ประธานชุมชนหรือผู้นำชุมชน ตัวแทนกรรมการชุมชน และตัวแทนของประชาชนที่มีบ้านพักอาศัยในชุมชน ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนอยู่เจริญ เป็นชุมชนเขตเมือง ที่เป็นชุมชนของผู้มีรายได้ระดับปานกลาง เป็นชุมชนที่ผู้อาศัยอพยพมาจากต่างจังหวัดทุกภูมิภาคเพื่อมาประกอบอาชีพในกรุงเทพมหานคร จึงทำให้เป็นชุมชนที่มีความคล่องตัวสูงในการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาชุมชน เพราะวิถีชีวิตเดิมมีการเอื้ออาทร มีจิตอาสาสูง จึงเป็นทุนที่สำคัญของชุมชน ดังนั้นการกอบกู้วิกฤตอุทกภัยจึงมีปัจจัยดังกล่าวนี้เป็นทุนที่สำคัญอย่างหนึ่ง นอกจากนี้ มีปัจจัยที่นำมาซึ่งความสำเร็จในการกอบกู้วิกฤตน้ำท่วม โดยมีปัจจัยหลักจากการมีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็งเป็นนักบริหารจัดการ ศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์หรือคนในชุมชนที่มีการศึกษาดี มีอาชีพหลากหลายที่นำมาช่วยพัฒนาชุมชนในภาวะวิกฤต การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชน การมีความสามัคคีมีน้ำหนึ่งใจเดียวกันของประชาชนในชุมชน การมีเครือข่ายทางสังคมที่ดีทั้งภายในและภายนอกชุมชน ประชาชนในชุมชนมีรายได้ระดับปานกลางทำให้เกิดพลังกลุ่มได้ง่าย คณะกรรมการของชุมชนมีการทำกิจกรรมที่ทำให้เกิดรายได้ เพื่อเป็นทุนในการนำไปพัฒนาชุมชน นอกจากนี้การมีทำเลที่ตั้งที่เหมาะสมก็เป็นปัจจัยเสริมที่ทำให้การกอบกู้วิกฤตที่สามารถจัดการได้ดีด้วย

ABSTRACT

The objective of this research was to investigate the achieving factors for flooding management of Yu-Chareon Community, Don Muang District, Bangkok. The researcher had interviewed three groups of stakeholders, these were : the community leader; the representatives of the community committee; and the representatives of community residents.

The results were as follow : Yu-Chareon Community was an urban community of average income families. The majority of the residents were moved from all regions of Thailand to work in Bangkok. It was, as a result, easy to form a collaborated group for community development.

*อาจารย์ประจำคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก

As most of these residents' traditional ways of living encouraged the spirit of helping each other and of volunteerism. This became the community's principle assets in rescuing the Great Flooding Crisis. Other principle factors included: the community leadership-the leader himself was a capable manager. Besides, the community residents were well-educated and carried on various career fields which were useful for solving crisis. Moreover, the participation from all stakeholders in the community and the community unity, including the strong and capable social networks both inside and outside the community were also beneficial. The fact that the community consisted of the average income residents, it helped strengthen the group power. Furthermore, the community committee had arranged activities to yield income for the community development programs. Finally, the community was situated on the suitable location that helped generate better management during the crisis.

บทนำ

อุทกภัยในประเทศไทย พ.ศ. 2554 เป็นอุทกภัยที่นับว่าร้ายแรงที่สุดทั้งในแง่ของปริมาณน้ำและจำนวนผู้ได้รับผลกระทบที่เกิดขึ้นระหว่างฤดูมรสุมจากการรายงานของวิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี (www.th.wikipedia.org/wiki/อุทกภัยในประเทศไทย พ.ศ. 2554, มี.ค. 55) ได้รายงานว่าอุทกภัยที่เกิดขึ้น ได้เกิดผลกระทบต่อบริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาและลุ่มแม่น้ำโขง เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนกรกฎาคม และสิ้นสุดเมื่อวันที่ 16 มกราคม พ.ศ. 2555 (แต่การฟื้นฟูยังมีต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน) มีราษฎรที่ได้รับผลกระทบมากกว่า 12.8 ล้านคน โดยธนาคารโลกประเมินผลค่าความเสียหายสูงถึง 1.44 ล้านล้านบาท เมื่อธันวาคม พ.ศ. 2554 และจัดให้เป็นภัยพิบัติที่สร้างความเสียหายมากที่สุดเป็นอันดับสี่ของโลกอุทกภัยที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2554 ทำให้พื้นที่เสียหายกว่า 150 ล้านไร่ ซึ่งในจำนวนดังกล่าวเป็นพื้นที่เกษตรกรรม และอุตสาหกรรมใน 65 จังหวัด 684 อำเภอ ราษฎรได้รับความเดือนร้อน 4,086,138 ครัวเรือน 13,595,192 คน บ้านเรือนเสียหายทั้งหมด 2,329 หลัง บ้านเรือนเสียหายบางส่วน 96,833 หลัง พื้นที่เกษตรคาดว่าจะได้รับความเสียหาย 11.20 ล้านไร่ ถนน 13,961 สาย ท่อระบายน้ำ 777 แห่ง ฝาย 982 แห่ง ทำนบ 142

แห่ง สะพานและคอสะพาน 724 แห่ง บ่อปลา/กึ่ง/หอย 231,919 ไร่ ปศุสัตว์ 13.41 ล้านตัว มีผู้เสียชีวิต 813 ราย (44 จังหวัด) สูญหาย 3 คน (จ.แม่ฮ่องสอน 2 ราย จ.อุดรดิตถ์ 1 ราย)สำหรับกรุงเทพมหานคร น้ำเริ่มท่วมบริเวณถนนพหลโยธินช่วงอนุสรณ์สถาน และพบเพิ่มเติมในพื้นที่อื่น ๆ อีก ตั้งแต่วันที่ 9 สิงหาคม 2554 โดยมีการบันทึกไว้ว่า วันที่ 7 ตุลาคม 2554 กรุงเทพมหานครมีประชาชนได้รับความเดือดร้อน 73 ชุมชน 3,384 ครัวเรือน และทางกรุงเทพมหานครพยายามเร่งระบายน้ำผ่านประตูระบายน้ำ ด้วยมีปริมาณน้ำมากที่สุด นับตั้งแต่ พ.ศ. 2485 ประกอบกับการมีข้อมูลที่ขัดแย้งกัน ทำให้การบริหารจัดการน้ำขาดเอกภาพ โดยเฉพาะมีการยืนยันจาก พลตำรวจเอกประชา พรหมนอก ผู้อำนวยการศูนย์ปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย เคยแถลงยืนยันก่อนหน้านี้ว่า กรุงเทพมหานครจะไม่ประสบอุทกภัย แต่ในที่สุด วันที่ 22 ตุลาคม 2554 น้ำได้เอ่อท่วมตลาดรังสิตและบริเวณถนนพหลโยธิน ซอยพหลโยธิน 87 ซอยพหลโยธิน 85 ภาวะน้ำท่วมได้เข้าสู่พื้นที่กรุงเทพมหานครมากขึ้น โดยในวันที่ 31 ตุลาคม 2554 น.ส. ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีมีคำสั่งให้กรุงเทพมหานครเปิดประตูระบายน้ำคลองสามวา 1 เมตร ส่วนผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครต้องการให้เปิดเพียง

75-80 เซนติเมตร โดยทางผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร อ้างเหตุผลว่า เพื่อป้องกันเทคนิคอุทกศาสตร์บางชั้น ขณะที่ทางมือปิดถนนชนิดใหม่เรียกช่องให้เปิดประตูระบายน้ำ 1.5 เมตร จากนั้นในวันที่ 1 พฤศจิกายน 2554 เกิดความขัดแย้งอย่างรุนแรง โดยประชาชนสองกลุ่มในเขตคลองสามวา และเขตมีนบุรีต่อการไม่พอใจ ในการขอรบายน้ำผ่านประตูคลองสามวา มีการบุกกรุกทำลายทรัพย์สินของทางราชการ ในวันที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ. 2554 ผู้ว่ากรุงเทพมหานคร ประกาศให้เขตคลองสามวา เป็นเขตอพยพทั้งเขต และในวันที่ 9 พฤศจิกายน 2554 กรุงเทพมหานคร มีการประกาศเขตอพยพแล้ว 12 เขต ได้แก่ เขตดอนเมือง เขตสายไหม เขตหลักสี่ เขตบางเขน เขตคลองสามวา เขตบางพลัด เขตตลิ่งชัน เขตทวีวัฒนา เขตบางแค เขตภาษีเจริญ เขตหนองแขม และเขตจตุจักร จากสถานการณ์ที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า อุทกภัยที่เกิดขึ้น นอกจากจะสร้างความสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สินทั้งภาครัฐราชการ เอกชนและประชาชนแล้ว ยังส่งผลต่อการ

สร้างความขัดแย้งในสังคมมากมาย โดยเฉพาะในช่วงเกิดภาวะน้ำท่วม มีหลายชุมชนที่มีการจัดการที่นำมาซึ่งปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนในชุมชน เช่น การรับบริจาคอาหารจากภายนอกชุมชนมีการกระจายไม่ทั่วถึงครอบคลุมชุมชน บางครัวเรือนมีการรับบริจาคอย่างเหลือเฟือ แต่บางครัวเรือนไม่เคยได้รับสิ่งของช่วยเหลือเลยชุมชนอยู่เจริญ เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร นับเป็นเขตที่ประสบอุทกภัยที่ประกาศให้เป็นพื้นที่อพยพ แต่จากการที่ผู้วิจัยได้ติดตามข่าวสารโดยเฉพาะจากสื่อโทรทัศน์พบว่า ชุมชนอยู่เจริญ นับเป็นชุมชนที่สามารถบริหารจัดการชุมชนที่เป็นระบบ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน จนเป็นชุมชนต้นแบบ “อยู่เจริญโมเดล” ที่ต่อสู้อุทกภัยน้ำท่วม แม้ว่าในระยะแรก ๆ จะช่วยกันป้องกันน้ำท่วมชุมชนของตนเองได้ แต่ในที่สุดก็ไม่สามารถเอาชนะปริมาณน้ำที่มากได้ชุมชนจึงประสบ

กับอุทกภัย แต่พบว่าแม้ชุมชนจะประสบกับอุทกภัยที่เกิดขึ้น ชุมชนได้มีการบริหารจัดการที่สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมเพื่อให้อุทกภัยดังกล่าวผ่านพ้นไปด้วยดี

ภาพที่ 1 น้ำท่วมภายในชุมชนอยู่เจริญ เมื่อปี พ.ศ.

2554

การค้นหาคำตอบเพื่อเป็นต้นแบบของชุมชนที่ต่อสู้อุทกภัยน้ำท่วมในปี พ.ศ. 2554 ในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยจึงมีคำถามการวิจัยเกิดขึ้นว่าชุมชนอยู่เจริญ มีระบบการบริหารจัดการเพื่อเป็นชุมชน

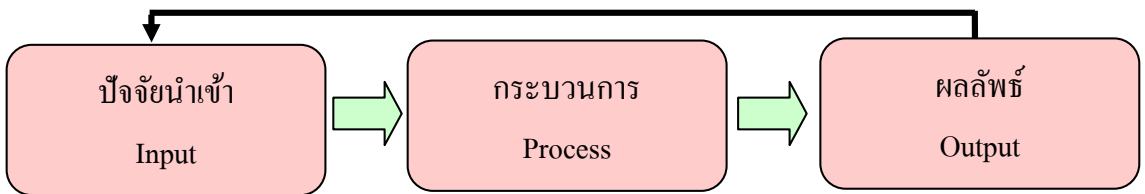
ของคนผู้กายน้ำท่วมได้อย่างไร มีปัจจัยหรือบริบทของชุมชนในด้านต่าง ๆ อะไรบ้างที่ทำให้ชุมชนเป็นชุมชนที่มีพลังเพื่อการต่อสู้กับปัญหาที่ได้ส่งผลกระทบต่อที่รุนแรงได้

วัตถุประสงค์การศึกษา

- (1) เพื่อศึกษาข้อมูลชุมชน และทุนทางสังคมของชุมชนอยู่เจริญ เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร
- (2) เพื่อศึกษากระบวนการจัดการในการต่อสู้ อุทกภัย ปี พ.ศ. 2554 ของชุมชนอยู่เจริญ หรือ “อยู่เจริญโมเดล”

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง ชุมชนกับการจัดการอุทกภัยปี พ.ศ. 2554 กรณีศึกษา ชุมชนอยู่เจริญ เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร (อยู่เจริญโมเดล) ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดในการจัดการชุมชนจากทฤษฎีของ David Easton (www.Slideshare.net/FishFly/system-theory) ที่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันระหว่างปัจจัยนำเข้าที่ส่งผลให้กระบวนการจัดการเกิดขึ้น แล้วเกิดเป็นผลลัพธ์ต่อ

▪ ปัญหาอุทกภัย ▪ ทุน - ทุนทางสังคม - ศักยภาพของผู้นำชุมชน - ทรัพยากรเพื่อการจัดการชุมชน ▪ โครงการ	▪ การมีส่วนร่วมจากภาคีต่าง ๆ รวมทั้งประชาชนในชุมชน ▪ กิจกรรมตามโครงการต่าง ๆ ▪ Net work หรือเครือข่ายแลกเปลี่ยนทางสังคม	▪ ความสำเร็จของงาน ▪ คุณภาพของงานดีขึ้น

การจัดการปัญหา เพื่อการบริหารจัดการชุมชนต่อการกอบกู้วิกฤตอุทกภัยน้ำท่วมของชุมชน โดยมีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย แสดงถึงองค์ประกอบที่ส่งผลต่อกระบวนการจัดการชุมชน เพื่อกอบกู้สุขภาพน้ำท่วมปี พ.ศ.2554 ของชุมชนอยู่เจริญ

วิธีการศึกษา

การศึกษาวิจัยเรื่องชุมชนกับการจัดการอุทกภัยปี พ.ศ. 2554 กรณีศึกษา ชุมชนอยู่เจริญ เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร (อยู่เจริญโมเดล) ได้ศึกษาการดำเนินงานของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องต่อการจัดการชุมชนในกรณีเกิดเหตุวิบัติหรือปัญหา ว่าชุมชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการเพื่อฝ่าฟันปัญหาและอุปสรรคให้ผ่านพ้นไปได้ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ประเภทของงานวิจัยและเครื่องมือเพื่อการวิจัย
เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาการบริหารจัดการชุมชนในภาวะวิกฤตต่อการเกิดอุทกภัย ปี พ.ศ.2554 โดยสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) กับภาคีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการชุมชน เพื่อให้ผ่านพ้นวิกฤตไปได้ โดยใช้เครื่องมือคือแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และมีการศึกษาข้อมูลหลักฐานต่าง ๆ ของชุมชนที่มีรวบรวมไว้ในชุมชน ทั้งเอกสาร หรือไฟล์อิเล็กทรอนิกส์ (Database ของชุมชน)

ผู้ให้ข้อมูลเพื่อการศึกษา

เพื่อให้การศึกษาเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดขึ้น ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) กับผู้แทนทั้ง 3 กลุ่ม คือกลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มที่ 2 คณะกรรมการชุมชน และกลุ่มที่ 3 กลุ่มสมาชิกชุมชน โดยเฉพาะกลุ่มที่ 2 และ 3 ได้มีการสัมภาษณ์กับตัวแทนที่ไม่มีภาระงาน แต่ใช้ความสะดวกของผู้ที่ให้ข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

(1) ผู้นำหรือประธานชุมชน จะมีการสัมภาษณ์นายทินกร จรรยา

(2) คณะกรรมการชุมชน ได้สัมภาษณ์รองประธานชุมชนและตัวแทน คณะกรรมการชุมชน 1 คน รวมทั้งหมด 2 คน

(3) สมาชิกชุมชน ได้สัมภาษณ์ตัวแทนจากสมาชิกในชุมชนจำนวน 2 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้มีการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการอธิบายเพื่อแสดงให้เห็นถึงศักยภาพต่าง ๆ ของชุมชน อีกทั้งการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการบริหารจัดการชุมชน เพื่อค้นหาปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการชุมชนในภาวะวิกฤต

สรุปการวิจัยและการอภิปรายผล

การศึกษาวิจัย เรื่อง ชุมชนกับการจัดการอุทกภัยปี พ.ศ. 2554 กรณีศึกษาชุมชนอยู่เจริญ เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร (อยู่เจริญโมเดล) ผลการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการบริหารจัดการชุมชนทั้ง ผู้นำชุมชน ตัวแทนกรรมการชุมชน และตัวแทนลูกบ้าน หรือประชาชนในชุมชน ผลการศึกษาสามารถสรุปได้ดังนี้

ชุมชนอยู่เจริญ เป็นชุมชนหมู่บ้านจัดสรรในเขตเมืองหลวง เป็นชุมชนของผู้มีรายได้ระดับปานกลาง มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 993 ครัวเรือน โดยลักษณะบ้านพักอาศัยในชุมชนเป็นอาคารพาณิชย์และบ้านแบบทาวน์เฮ้าส์

การบริหารจัดการชุมชนในช่วงการเกิดวิกฤตน้ำท่วม ปี พ.ศ. 2554 ชุมชนประสบผลสำเร็จในการกอบกู้วิกฤตของชุมชนได้นั้นในทัศนะของผู้นำชุมชนชี้ให้เห็นว่ามีหลายปัจจัยที่ทำให้ชุมชนอยู่เจริญสามารถกอบกู้วิกฤตเพื่อการแก้ไขปัญหาได้นั้น เกิดขึ้นจากปัจจัยที่สำคัญคือ

1. ความเป็นชุมชนรายได้ระดับปานกลางหรือครอบครัวแต่ละครัวเรือนมีรายได้ไม่แตกต่างกันมาก ทำให้มีความคล่องตัวต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการปัญหา อีกทั้งประชาชนมีจิตอาสาสูง ซึ่ง

นับเป็นทุนที่สำคัญของชุมชน ประธานชุมชนชี้ให้เห็นว่าชุมชนอยู่เจริญ เป็นชุมชนหมู่บ้านจัดสรรที่มีราคาซื้อขายให้กับผู้อยู่อาศัยในราคาปานกลาง จึงทำให้ผู้ที่เข้ามาอยู่อาศัยเป็นผู้ที่มีรายได้ระดับปานกลางจนถึงสูงแต่ก็สูงไม่มาก จากการเป็นชุมชนรายได้ปานกลาง จึงเปิดโอกาสให้ประชาชนต่างจังหวัดทั้งสี่ภาคที่เข้ามาประกอบอาชีพหรือมีครอบครัวในกรุงเทพมหานคร

จึงกลายเป็นชุมชนที่มี อัตลักษณ์ของคนทั้งสี่ภาคอยู่ในชุมชนเดียวกัน มีการเอื้ออาทรดูแลกันเหมือนชุมชนดั้งเดิมที่แต่ละครอบครัวที่เคยอยู่ในภูมิภาคของตนเอง หรือความเป็นคนต่างจังหวัดยังติดอยู่ในวิถีการดำรงชีวิตแม้จะมาอาศัยอยู่ในเขตเมืองหลวง ประธานชุมชนจึงถือว่าการเป็นชุมชนดั้งเดิมของคนต่างจังหวัดที่มีความผูกพัน เอื้ออาทร ดูแลกันที่ติดมากับวิถีชีวิต จึงทำให้ชุมชนอยู่เจริญเป็นชุมชนที่แตกต่างจากชุมชนเมืองในเขตพื้นที่อื่น ๆ ที่เป็นชุมชนที่เกิดจากเมืองอย่างเดียว จึงนับเป็นทุนทางสังคมที่มีลักษณะที่สำคัญ เมื่อชุมชนทั้งสี่ภาคมาอาศัยอยู่ด้วยกันจึงทำให้วัฒนธรรมต่างถิ่นต่างพื้นที่ที่ผู้คนนำมา ทำให้ในชุมชนมีวัฒนธรรมที่หลากหลาย แต่ทุกคนเป็นแนวร่วมในการดำรงไว้เพื่อวัฒนธรรมแต่ละภูมิภาคในทัศนะของผู้นำชุมชนยังชี้ให้เห็นว่า การเป็นชุมชนระดับรายได้ปานกลางหรือมีรายได้ไม่แตกต่างกันมากการขอความร่วมมือใด ๆ จากผู้คนของชุมชนในพื้นที่ ถือว่าได้รับความร่วมมือที่ดีกว่าชุมชนอื่น ๆ ที่เป็นชุมชนหาเช้ากินค่ำที่สมาชิกในชุมชนต้องคำนึงถึงปากท้อง การหารายได้มาดูแลครอบครัวในแต่ละวัน จึงมักไม่สนใจที่จะดูแลคนอื่น ๆ ในชุมชนจึงขาดความร่วมมือในการบริหารจัดการชุมชน ส่วนชุมชนที่มีรายได้สูงมีบ้านราคาสูง ๆ ชุมชนเหล่านั้นจะใช้เงินเป็นตัวตั้งทุกอย่างจะว่าจ้างโดยใช้เงินเพื่อให้สำเร็จตามตัวเองต้องการหรือทุกอย่างซื้อหมดคนในบ้านเป็นเจ้านาย กระบวนการกลุ่มเกิดได้จากการใช้เงินอย่างเดียว ชุมชนลักษณะนี้จะไม่ค่อยสนใจการร่วมรับผิดชอบในการบริหารจัดการชุมชนมากนัก ต่างคนต่างอยู่ จึงนับได้ว่าชุมชนอยู่เจริญ

ที่เป็นชุมชนที่มีรายได้ปานกลางนี้จะมีศักดิ์ศรีของตนไม่ต้องซื้อคนมาร่วมกันทำงานทุกคนมี Spirit ที่จะร่วมกันพัฒนาชุมชนของตนเอง จึงนับได้ว่าชุมชนอยู่เจริญเป็นชุมชนที่มีทุนทางสังคมที่แตกต่างจากชุมชนอื่นในเขตเมืองทั่วไป แต่อย่างไรก็ตามเงื่อนไขดังกล่าวนี้อาจเกิดขึ้นเฉพาะชุมชนอยู่เจริญ ในชุมชนอื่น ๆ ที่เป็นชุมชนของผู้มีรายได้สูงอีกทั้งชุมชนที่มีรายได้ต่ำหรือชุมชนหาเช้ากินค่ำซึ่งมีบริบทที่แตกต่างจากชุมชนอยู่เจริญอาจไม่เป็นที่ไปตามเงื่อนไขนี้ได้

2. การมีทีมงานหรือกลุ่มแกนนำทั้งประธานชุมชน กรรมการชุมชนที่มีความพร้อม อุทิศตน และมีจิตอาสาสูง โดยประธานชุมชนให้ความเห็นว่า จะสร้างภารกิจของคณะกรรมการชุมชนให้เป็นการกิจของสถาบันมากกว่าตัวบุคคล เนื่องจากบุคคลจะเปลี่ยนไปตามวาระ แต่รูปแบบการบริหารโดยผ่านคณะกรรมการชุมชนจะคงอยู่อย่างยั่งยืน คณะกรรมการชุมชนจึงเป็นหน่วยของสังคม ที่ถ่วงรอกคนที่มีความรับผิดชอบในชุมชนมาร่วมกันบริหารจัดการชุมชน คนที่เข้ามาอยู่ต้องพัฒนาตนเองให้ร่วมทำงานกับคนอื่น ๆ ได้หากฝีมือไม่ดีคนผู้นั้นจะต้องพิจารณาตัวเอง ว่าตนไม่ใช่มาอยู่ในที่ที่ไม่เหมาะสมกับตนเองอีกต่อไป คณะกรรมการชุมชนจึงเป็นหน่วยของสังคมที่มีความเข้มแข็ง เป็นสถาบันที่ใคร ๆ ในชุมชนพูดถึงโดยไม่ยึดถือตัวบุคคล แต่หากคณะกรรมการชุมชนคนใดจะมีฝีมือจนประชาชนยอมรับเฉพาะตัวก็ถือเป็นผลงานของส่วนตัวของตนเองไป

3. มีกระบวนการกลุ่มของประชาชนที่ร่วมกันทำงานต่อการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาในภาวะวิกฤต ซึ่งในอดีตประธานชุมชนชี้แจงว่าชุมชนอยู่เจริญประชาชนให้ความสนใจในกิจกรรมตามลักษณะหรือประเภทของกิจกรรม หากเป็นกิจกรรมเฉพาะ การมีส่วนร่วมของประชาชนจะน้อย แต่หากเป็นกิจกรรมทางศาสนา ความเชื่อ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสถาบันพระมหากษัตริย์ และกิจกรรมประเพณีของชุมชน (เช่น งาน

ปีใหม่ งานทำบุญกลางบ้านช่วงเดือนกันยายนของทุกปี) ประชาชนจะมีส่วนร่วมมากกว่าปกติ

4. มีภาคีอื่นๆ ใกล้เคียงชุมชนหนุนเสริม หากเกิดปัญหาใดๆ ก็สามารถขอความร่วมมือหรือขอความช่วยเหลือสนับสนุนได้ แต่ทั้งนี้อยู่ที่ศักยภาพของชุมชนที่สามารถประสานความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ เหล่านี้ด้วย

5. ความเป็นชุมชนที่มีน้ำหนึ่งใจเดียวกัน หรือมีความสามัคคีร่วมแรงร่วมใจในการกอบกู้ปัญหาของประชาชนในชุมชน โดยประธานชุมชนชี้ให้เห็นว่า การเอื้ออาทรของคนในชุมชนโดยเฉพาะชุมชนอยู่เจริญ ผู้ที่มาอยู่อาศัยในชุมชน เป็นคนต่างจังหวัดหรือภูมิภาคต่างๆ เป็นชุมชนของคนสี่ภาคที่มาอาศัยอยู่ด้วยกันที่มีความเป็นอัตลักษณ์ของแต่ละภูมิภาค ทำให้เกิดวิถีชีวิตหรือวัฒนธรรมของภูมิภาคต่าง ๆ เป็นวัฒนธรรมสืบทอดในชุมชน ซึ่งส่งผลต่อวิถีชีวิตจากคนภูมิภาคสืบทอดคนเมืองที่ยังคงไว้ ซึ่งอัตลักษณ์ของการเอื้ออาทร ดูแลเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน

ส่วนทรัพยากรทางด้านงบประมาณ ซึ่งถือเป็นทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการชุมชนที่สำคัญอย่างหนึ่ง ประธานชุมชนได้ให้รายละเอียดว่า ค่าใช้จ่ายเพื่อค่าสาธารณูปโภคต่างๆ ในชุมชน จะมีการเก็บค่าธรรมเนียมเป็นรายครอบครัว เดือนละ 100 บาทต่อครอบครัว แต่เงินส่วนนี้ก็ใช้จ่ายแทบไม่พอเพื่อค่าใช้จ่ายส่วนกลาง

ต่างๆ เช่น ค่ารักษาความปลอดภัย (รปภ.) ค่าไฟฟ้าสาธารณะ ค่าเก็บขยะ หรืออื่นๆ นอกจากนี้สำนักงานเขตได้สนับสนุนค่าใช้จ่ายเป็นรายเดือน เดือนละ 5,000 บาท หากชุมชนเป็นชุมชนเข้มแข็งที่ประธานชุมชนและคณะกรรมการชุมชนมีการประชุมกันอย่างต่อเนื่อง โดยชุมชนอยู่เจริญจะมีการประชุมทุกเดือน อีกทั้งมีงบสภากรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นงบประมาณเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นหากชุมชนประสบกับปัญหาใดๆ รวมทั้งปัญหาโครงสร้างพื้นฐาน กรุงเทพมหานครก็จัดสรรงบประมาณการตามความเหมาะสม ตามความจำเป็นของแต่ละชุมชน โดยเกลี้ยตามความสำคัญในแต่ละชุมชนเป็นที่น่าสังเกตว่า งบประมาณในการบริหารจัดการชุมชนของชุมชนอยู่เจริญบังเกิดขึ้นจากการบริหารจัดการที่ทำให้เกิดรายได้ โดยเกิดจากกองทุนขยะรีไซเคิล ซึ่งขยะในชุมชนเคยทำให้เกิดรายได้เฉลี่ยเดือนละ 30,000 บาท และมีกองทุนสะสมประมาณ 100,000 บาท เพื่อนำไปใช้เพื่อการบริหารจัดการชุมชนโดยกองทุนเดิมที่มีอยู่ก็นำไปใช้ในการกอบกู้วิกฤตน้ำท่วมด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ ประธานชุมชนยังอาศัยความเป็นเมืองหรือกรุงเทพมหานครที่เป็นศูนย์รวมของหน่วยงานต่างๆ แม้จะไม่ใช่หน่วยงานที่จะจัดสรรงบประมาณให้กับชุมชนโดยตรง แต่ก็มีการเสนอโครงการและของบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กิจกรรมการต่อ

ด้านยาเสพติด ของบสนับสนุนจากสำนักงานส่งเสริมคุณภาพ (สสส.) และกองปราบปรามยาเสพติด สำนักงานตำรวจ

แห่งชาติ และของงบประมาณสนับสนุนในกิจกรรมอื่น ๆ จากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยเฉลี่ยได้งบประมาณสนับสนุนที่เป็นรูปแบบต่าง ๆ ทั้งที่เป็นเงินและอุปกรณ์รวมเฉลี่ยปีละประมาณ 5 แสนบาท

ภาพที่ 3 พลังของคนในชุมชนเพื่อช่วยเหลือใน

ภาวะวิกฤตน้ำท่วมเมื่อปี พ.ศ.2554

การกอบกู้วิกฤตน้ำท่วมที่เกิดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2554 ในทัศนะของรองประธานชุมชนและกรรมการชุมชนได้ชี้ให้เห็นว่าชุมชนอยู่เจริญสามารถกอบกู้วิกฤตปัญหามาได้นั้นเกิดจากปัจจัยที่สำคัญคือ

1. ผู้นำชุมชนมีความตั้งใจสูงในการเป็นผู้นำเพื่อการต่อสู้กับปัญหาหรือวิกฤต เป็นผู้รับผิดชอบงานสูง ปฏิบัติงานในช่วงเกิดภาวะวิกฤตตลอด 24 ชั่วโมง สามารถวางแผนจัดการเพื่อแก้ปัญหาในรายละเอียดของงานแต่ละด้านได้ โดยผู้นำมีหลักจิตวิทยาในการปกครองที่ดี

2. ประชาชนหรือผู้อยู่อาศัยในชุมชน มีความร่วมมือทั้งการร่วมแรงกาย แรงใจต่างๆ ทั้งการช่วยการบริจาคทรัพย์สิน เงินทอง เพื่อการดูแลชุมชน อีกทั้งนำศักยภาพของตนเองมาใช้เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาในด้านต่างๆ *ให้กับชุมชนโดยคนในชุมชนมีความรู้* ความสามารถในหลากหลายสาขา ทำให้เกิดศักยภาพในการแก้ปัญหาในแต่ละสาขา ตามความรู้ ความสามารถ เช่น การออกแบบการป้องกันน้ำท่วมชุมชน มีวิศวกรของหมู่บ้าน การดูแลปัญหาขยะมูลฝอย เป็นอาจารย์จากมหาวิทยาลัย เป็นต้น

3. ประชาชนในชุมชนมีความสามัคคี มีน้ำหนึ่งใจเดียวกัน

ส่วนทัศนะของลูกบ้านหรือประชาชนในชุมชนได้ชี้ให้เห็นว่าการกอบกู้วิกฤตปัญหาอุทกภัยปี พ.ศ.2554 ของชุมชนประสบความสำเร็จได้เกิดขึ้นจากปัจจัยที่สำคัญคือ

1. ประธานชุมชนมีความรับผิดชอบ ดูแลจัดการปัญหาได้ดี

2. ลูกบ้านมีความเสียสละ ช่วยเหลือ ดูแลกัน แบ่งปันสิ่งของ อาหารให้กันและกัน

จากผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าชุมชนอยู่เจริญสามารถจัดการอุทกภัยปี พ.ศ. 2554 ได้นั้นมีปัจจัยที่สำคัญที่สอดคล้องกันระหว่างผู้นำชุมชนคณะกรรมการชุมชนและประชาชนหรือผู้อยู่อาศัยในชุมชนคือ

1. การมีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง รับผิดชอบ มีการสร้างเครือข่ายสังคมจากภายนอกชุมชนเพื่อช่วยเหลือชุมชน และเมื่อพิจารณาถึงศักยภาพความเป็นผู้นำ จากการสัมภาษณ์การเป็นผู้นำชุมชนที่แตกต่างจากชุมชนอื่นนั้น ประธานชุมชนให้ข้อมูลว่าตัวเอง ได้รับการเลือกตั้งจากลูกบ้านให้ดำรงตำแหน่งเป็นประธานชุมชน นับถึงวาระปัจจุบันเป็นวาระที่ 4 (วาระละ 2 ปี) โดยพยายามปฏิบัติตนทุกอย่างให้เป็นต้นแบบแก่ประชาชน ได้ปฏิบัติตามมาตรฐานของประธานชุมชน ตามนโยบายของกรุงเทพมหานคร และเป็นไปตามข้อตกลงของกลุ่มหรือกรรมการชุมชนที่ได้กำหนดขึ้น ซึ่งได้พยายามทำให้เป็นมาตรฐานการบริหารจัดการชุมชนจนเป็นที่ยอมรับและการนับถือจากชุมชน โดยมีแนวคิดในการปฏิบัติตนเพื่อเป็นผู้นำชุมชนโดย “ยึดมาตรฐานของกรุงเทพมหานคร + มาตรฐานของชาวบ้าน + มาตรฐานของตนเอง แล้วบูรณาการ” ซึ่งการบริหารจัดการชุมชน ประธานชุมชนกล่าวว่า “งานบริหารจัดการชุมชนจะบังคับบัญชาโดยการขึ้นนี้ไม่ได้ ตัวเราเองต้องทำทุกอย่างตั้งแต่การโรงจนถึงครูใหญ่เพื่อให้ทุกคนในชุมชนร่วมกันทำงาน” โดยเขาบอกให้รู้ว่า “มุมมองในการบริหารจัดการชุมชนของผมต้องแตกต่างจากผู้นำอื่น ๆ เช่นการมองเหรียญคนทั่วไปอาจมองเหรียญ 1 ด้าน หรือ 2 ด้าน คือด้านหัวหรือก้อย แต่ตัวผมเองจะมองเหรียญเป็น 3 ด้าน ทั้งด้านหัว ด้านก้อยและสันเหรียญ จึงทำให้มองปัญหาใด ๆ จะมองได้ทะลุหรือครอบคลุมรายละเอียดได้มากกว่าซึ่งเมื่อมานั่งบริหารหัวโตะจะมองด้านใดด้านหนึ่งไม่ได้ เหมือนผู้นำชุมชนคนเดิม ๆ อีกทั้งหลักการบริหารจะใช้การรวมชอมมากกว่าจะใช้กฎเกณฑ์บังคับอย่างเดียว

2. คนในชุมชนใช้ศักยภาพของตนเองเพื่อการช่วยเหลือชุมชนตามความถนัดหรืออาชีพของตนเอง ทั้งการกำจัดขยะของชุมชน โดยลูกบ้านที่เป็นอาจารย์ จากมหาวิทยาลัย การออกแบบกำแพงกั้นน้ำจากวิศวกร ในชุมชน หรือการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้เจ็บป่วยเพื่อการเคลื่อนย้ายในช่วงน้ำท่วม จากลูกบ้านผู้มีอาชีพเป็นพยาบาล เป็นต้น

3. การมีส่วนร่วมของกลุ่มในการจัดการปัญหา ทั้งระดับประธานชุมชน กรรมการชุมชน และประชาชน ในชุมชน

4. การมีความสามัคคีมีน้ำหนึ่งใจเดียวกันของประชาชนในชุมชน การแสดงออกถึงความเป็นเจ้าของ ร่วมกันของคนในชุมชน

5. การมีเครือข่ายชุมชนทั้งภายในและภายนอก ชุมชนที่ช่วยกันดูแลรับผิดชอบชุมชนร่วมกัน เช่น ผู้มีอาชีพขี่มอเตอร์ไซค์รับจ้าง ก็เป็นเครือข่ายภายในชุมชน เพื่อสอดส่องดูแลระบบความปลอดภัยของชุมชน ส่วนเครือข่ายสังคมภายนอกก็เป็นภาคีหุ้นส่วนเสริมที่คอยช่วยเหลือชุมชนในช่วงเกิดปัญหา

ซึ่งจากความสำเร็จในการกอบกู้วิกฤตต้องอาศัย ปัจจัยข้างต้นนี้แล้ว หากพิจารณาถึงปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องด้วยแล้ว พบว่าชุมชนอยู่เจริญยังมีปัจจัยที่เอื้อ

ให้เป็นชุมชนตัวอย่างในการจัดการเพื่อการแก้ปัญหา วิกฤตที่เกิดขึ้นได้นั้นมีปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญคือ

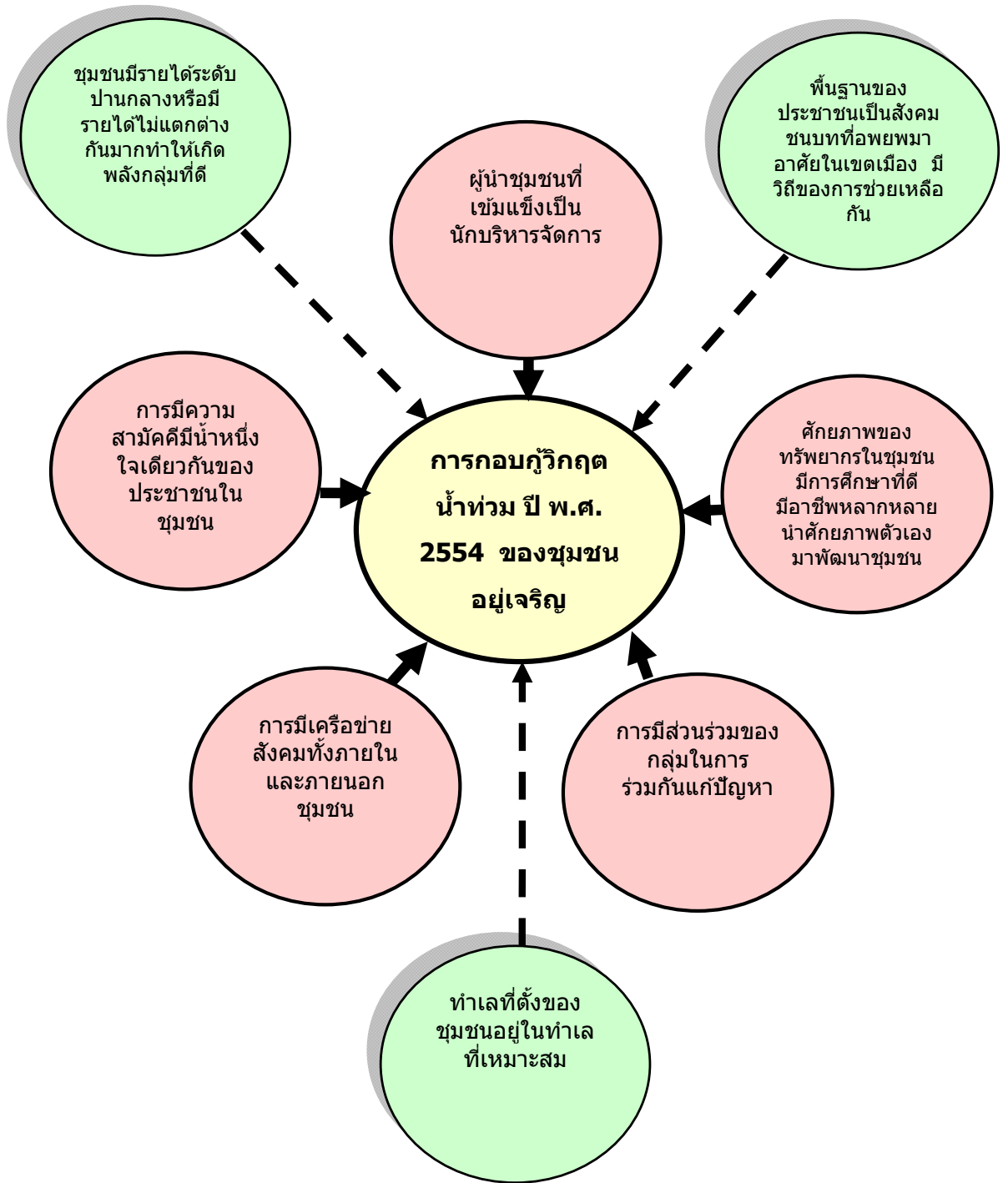
1. ทูตทางสังคมของชุมชน

โดยชุมชนอยู่เจริญเป็นชุมชนในเขตเมืองที่เป็นชุมชนรายได้ระดับกลาง ที่ผู้คนมาจากต่างถิ่นทั้งสี่ภาค ทำให้มีวิถีชีวิตของคนต่างจังหวัดที่มีวัฒนธรรม วิถีชีวิตของการเอื้ออาทร การดูแลกันของคนในชุมชน เปรียบเสมือนเครือญาติ อีกทั้งชุมชนจะมีความเชื่อเรื่องศาสนา มีพิธีการทำบุญเป็นเรื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ทำให้เกิดการรวมกลุ่มของคนในชุมชนจากการเข้าร่วมพิธีกรรม กิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน

นอกจากนี้ในชุมชนประชาชนมีการศึกษาดี หรือเป็นคนที่มีความรู้ความสามารถ จึงสามารถนำศักยภาพ มาช่วยเหลือชุมชน อีกทั้งในชุมชนก็มีภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือผู้อาวุโสทางชุมชนที่ได้ให้คำปรึกษาในด้านต่าง ๆ เพื่อการบริหารจัดการชุมชน

2. ทูตทรัพยากรของชุมชน

ชุมชนอยู่เจริญตั้งอยู่ในเขตเมืองหลวงและมีทำเลที่ตั้งที่ดี มีการจัดสรรงบประมาณมาจากภาครัฐหรือ กรุงเทพมหานครบางส่วน แต่การบริหารจัดการชุมชน โดยการพัฒนาโครงการที่ทำให้เกิดรายได้แก่ชุมชน เช่น

โครงการขยริไซเคิล ทำให้เกิดรายได้เฉลี่ยเดือนละ 30,000 บาท นับเป็นกิจกรรมที่สร้างทุนเพื่อเป็นทรัพยากรในการบริหารจัดการชุมชนได้

จากปัจจัยความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาอุทกภัย ปี พ.ศ. 2554 ของชุมชนอยู่เจริญ สามารถเขียนโมเดล แสดงให้เห็นได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จต่อการกอบกู้วิกฤตอุทกภัย ปี พ.ศ.2554 ของชุมชนอยู่เจริญ เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร

หมายเหตุ ปัจจัยหลัก
ปัจจัยเสริม

จากผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า ชุมชนอยู่เจริญ มีกระบวนการจัดการตนเองของชุมชนเพื่อกอบกู้วิกฤตที่เกิดขึ้น ทั้งบุคคล กลุ่ม หรือองค์กรชุมชนได้ใช้ศักยภาพหรือความสามารถเพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงชุมชน โดยเมื่อเกิดปัญหาอุทกภัย ชุมชนอยู่เจริญสามารถจัดการปัญหาได้ดี และเป็นรูปธรรมเหมาะสมกับสภาพของชุมชน โดยมีปัจจัยที่สำคัญ คือศักยภาพของผู้นำชุมชนในการใช้แนวคิด เพื่อสร้างกระบวนการจัดการปัญหา โดยใช้ทรัพยากรภายในและภายนอกชุมชน อีกทั้งมีการสร้างโครงการเพื่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนต่อการร่วมแก้ไขปัญหามาในแต่ละเรื่อง ในแต่ละวัน หรือในแต่ละเหตุการณ์ ซึ่งในกระบวนการจัดการ ศักยภาพของผู้นำชุมชนมีการใช้เครือข่ายของสังคมเพื่อให้การจัดการปัญหาบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งส่งผลต่อความสำเร็จของการกอบกู้วิกฤตได้ ซึ่งสอดคล้องกับ ไพรัตน์ เดชะรินทร์(2554) ที่กล่าวว่า กระบวนการจัดการตนเองของชุมชน เป็นคนในชุมชน กลุ่มองค์กรที่มีการกระทำร่วมกัน และมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผนในการแก้ปัญหา หรือมีวิสัยทัศน์พัฒนาชุมชนของตนเองเพื่อนำไปสู่ การพึ่งตนเองได้ด้วยกำลังความรู้พลังความคิด และพลังความสามารถรวมทั้งทรัพยากรที่มีอยู่ภายในชุมชน หรืออาจใช้ทรัพยากรจากพลังภายนอกชุมชน เพื่อ

ทำให้ชุมชนของตนเองมีความสามารถ มีพลังชุมชนที่จะจัดการชุมชนของตนเองได้

โกวิท พวงงาม (2551) ได้ชี้ให้เห็นว่า ความเจริญก้าวหน้าของการพัฒนานั้น ต้องอาศัยการรวมกลุ่มและการทำงานในกลุ่ม การทำงานเป็นกลุ่มนั้นเป็นทักษะที่สำคัญมากอย่างหนึ่งซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการเรียนรู้ เพราะกลุ่มจะได้ผลดีแค่ไหนก็ขึ้นอยู่กับความรู้ความเข้าใจในพฤติกรรมของคนที่อยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม เพราะแต่ละคนก็มีความคิดเห็น ประสบการณ์ที่แตกต่างกัน เมื่อรวมกลุ่มกันก็จะเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ในการกอบกู้วิกฤตชุมชนอยู่เจริญ นับเป็นความสำเร็จที่เกิดขึ้นที่เกิดจากพลังของคนในชุมชนทั้งประชาชน ชุมชน กรรมการชุมชน และประชาชนในชุมชน ซึ่งจะเห็นได้ว่า การป้องกันและการแก้ไขปัญหา บทบาทของภาครัฐไม่ได้มีส่วนต่อการจัดการปัญหาของชุมชน แต่ในทางกลับกันเมื่อภาครัฐต้องการป้องกันและแก้ไขปัญหาในเชิงภาพรวมของพื้นที่ที่มีการสั่งการให้บางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาจัดการปัญหาในพื้นที่ โดยขาดความมีส่วนร่วมจากภาคประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ซึ่งส่งผลต่อความขัดแย้งในการจัดการปัญหา ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า การกอบกู้วิกฤตใด ๆ ที่เกิดขึ้นของชุมชน ต้องอาศัยภาคีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ จึงต้องสร้างเวทีของการแลกเปลี่ยน ความเข้าใจในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ร่วมกันจะทำให้การจัดการปัญหาของชุมชนเป็นที่พึงประสงค์ของทุกภาคีที่เกี่ยวข้อง

2. ในการบริหารจัดการชุมชน โดยเฉพาะในภาวะวิกฤตใด ๆ ย่อมขึ้นอยู่กับบริบทของชุมชน ทุนทางสังคม ทุนทรัพยากรของชุมชน แม้กระทั่งงบประมาณเพื่อ

การจัดการที่แตกต่างกัน แต่ทำให้เกิดบรรลุเป้าหมายได้เช่นกัน การที่ชุมชนอยู่เจริญประสบความสำเร็จเพราะมีปัจจัยหลายอย่างที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชนอยู่เจริญ แต่หลักการหลายๆ ประการ ชุมชนอื่นๆ ก็สามารถนำไปใช้ประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็ง และบรรลุเป้าหมายตามที่ชุมชนนั้นๆ ต้องการได้เช่นกัน

เอกสารอ้างอิง

โกวิทย์ พวงงาม. (2551). *การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.

ไพรัตน์ เดชะรินทร์. (2524). *การพัฒนาชนบท*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

วิกิพีเดีย. (2555). *อุทกภัยในประเทศไทย*. สืบค้นเมื่อวันที่ 21 เมษายน 2555, เข้าถึงได้จาก

www.th.wikipedia.org/wiki/

สมหมาย แจ่มกระจ่าง, ศรีวรรณ ยอดนิล และพีระพงษ์ สุดประเสริฐ. (2551). การเสริมสร้างการมี

ส่วนร่วมของประชาชน: กรณีศึกษาการจัดทำแผนชุมชนเทศบาลตำบลบางพระ จังหวัด

ชลบุรี (Public Participation Encouragement : A Case Study of Community Planning at